

# Kazimierz Tyszkowski

---

## "Polen nach den Beständen der Weltkriegsbücherei", Walter Schinner, Stuttgart 1934 : [recenzja]

---

Pamiętnik Literacki : czasopismo kwartalne poświęcone historii i krytyce literatury polskiej 31/1/4, 584-585

---

1934

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

sior (s. 622), *Melusine* (s. 622), *Le passant* (s. 610), *Das weite Land* (s. 653) i t. p. bez podania nazwisk ich autorów.

Tak samo takie wskazówki pod rycinami, jak np. Iffland als Jude Schawa, Nestroy als Sansquartier, Hausmeisterin (s. 577), A. Bassermann als Phorkyas (s. 665) i t. p. dla przeważnej części czytelników będą niezrozumiałe. Autor wymaga stanowczo za wiele od tej właśnie kategorii czytelników, dla których w pierwszym rzędzie przeznaczył swą książkę.

Niektóre ryciny nie dają nawet wyobrażenia o danym utworze, tak są nieodpowiednio dobrane; np. z baletu Ludwika Manrottiego (z muzyką Romualda Marenca) *Excelsior* podaje autor rycinę (s. 622), niewiele mówiącą; tymczasem balet ten, wystawiony w Wiedniu w r. 1835 z niebывałym przepychem dekoracyjnym, obfitował w sceny wprost wyjątkowej reżyserji. Albo np. Kainz jako Marek Antonjusz w tragedji Szekspira jest przedstawiony w reprodukcji bardzo słabej; może jednak w innej roli byłoby odpowiedniej przedstawić tego znakomitego aktora sceny wiedeńskiej. Wśród portretów przeważają ryciny, przedstawiające aktorów i aktorki narodowości niemieckiej; z francuskich np. mamy tylko portrety B. C. Coquelina i Sary Bernhardt, pominięto m. i. Talmę, Rachel, zupełnie niepotrzebnie dano natomiast reprodukcję sceny *Acis i Galatea* z Mme de Pompadour. Z angielskich artystów podaje autor tylko ryciny, przedstawiające Garricka, Miss Bellamy (o której zresztą ani słowem nie wspomina w tekście), Keana; włoskich aktorów reprezentuje tylko Eleonora Duse. Rycin, przedstawiających artystki i artystów innych narodów europejskich, zupełnie niema. Jest natomiast rycina, przedstawiająca aktora japońskiego Otani Tokuji z końca XVIII wieku.

Mimo zaznaczonych braków książka Gregora, jako owoc bardzo sumiennych studjów, które widoczne są z każdej niemal strony, może być pożądanym podręcznikiem dla szerszej publiczności.

Wyposażenie książki zasługuje na jak największe uznanie; papier piękny, druk wyraźny (łacińskimi czcionkami); wykonanie rycin niezwykle staranne. Oprawa książki bardzo gustowna. Do tego cena książki, obejmującej 829 stron, a 324 rycin, bajecznie niska, bo tylko 4 m 80 f.

Lwów

Wiktor Hahn

Dr. Schinner Walter, *Polen nach den Beständen der Weltkriegsbücherei* bearbeitet und eingeleitet von... Stuttgart, Weltkriegsbücherei, 1934, 8-vo, s. 80.

„Weltkriegsbücherei“ jest jedną z tych instytucji zagranicznych, które powstały po wojnie światowej w związku z zagadnieniem jej genezy, dociekaniami jej sprawców. Dziś rozrosła się do dużych rozmiarów: liczy 75.000 tomów, prócz czasopism i gazet. Z nią złączony jest instytut badań nad genezą wojny oraz „für historisch-politische Anstandskunde“. Obecnie kierownictwo Biblioteki przystępuje do wydawania Kwartalnika bibliograficznego na

podstawie materiałów Biblioteki (Bibliographische Vierteljahrhefte der Weltkriegsbücherei).

Jest rzeczą niezmiernie charakterystyczną, że pierwszy zeszyt został poświęcony Polsce; świadczy to o nastrojach, jakie panują w nauce niemieckiej, związanych najściślej z tokiem bieżącej polityki. Bo zainteresowanie Niemców Polską, choć może silniejsze i poważniejsze, niż gdzie indziej, nie było nigdy tak żywe. Ież bardziej interesowała ich doniedawna (w związku z Rapallo) Rosja, niż ten wróg nadgraniczny. Ale już w czasie trwania wojny światowej, gdy Niemcy swoim zwyczajem systematycznie i gruntownie przygotowywały się do zaboru Królestwa Polskiego, wydano szereg publikacji bibliograficznych, jak Praesenta i Reichego 1917, Reckiego 1918 (II wyd. 1932), tu należy *Handbuch von Polen* itd.

Powojenne zainteresowania kierowały się i w bibliografii przede wszystkim do zagadnień spornych, jak Gdańska, Pomorza czy Śląska. Ale w każdym razie możemy zauważyć na termometrze stosunków i uwagi podniesienie słupka ręki na korzyść Polski. Za dowód tego niech służy również publikacja dra Schinnera.

Nie będę mówił szczegółowo o całej publikacji, zajmie to raczej historyka i polityka. Stwierdzamy tu naogół poprawność tonu, opracowania i podziału schematu bibliograficznego; 12 działów obejmuje obok wstępnych prasę, wojnę w Polsce, sprawę polską w czasie wojny, przewrót, pokój wersalski, czasy powojenne, Polacy zagranicą i pogranicze polsko-niemieckie. W dodatku znajdzie się beletrystyka polska.

Zestawienie, jeśli chodzi o materiał polski, jest bardzo a bardzo niekompletne, braknie wielu podstawowych rzeczy. Ale w zakresie publikacji obcych biblioteka stuttgarcka jest dobrze zaopatrzona i może tu służyć jako źródło informacyjne dla nas, gdyż publikacji o podobnym charakterze nie posiadamy. Ciekawy zwłaszcza jest dział pism ulotnych i publicystycznych z czasów wojny, dotyczących sprawy polskiej.

Natomiast ów beletrystyczny dodatek przedstawia się więcej, niż mizernie, powiedzmy odrazu zupełnie przypadkowo, właściwie jest zupełnie niepotrzebny i bezwartościowy, gdy całość i dla nas może być użyteczna.

Lwów

Kazimierz Tyszkowski